

Gamle löjtnant Pose

I min barndom, det vill säga på 1850-talet, fanns det ännu godt om veteraner, hvilka varit med där det gått hett till och osat krutrök, icke blott på Ladugårdsgärdet och andra vapenöfningar, utan i verkliga fältslag så väl i Finland 1808—1809 som äfven i Tyskland 1813. Detta, »att ha varit med» förlänade dem en sagolik hjälteglans i de ungas ögon och förskaffade dem i de äldres en alldeles särskild undantagsställning. Detta med full rätt. Att ära och hedra sitt lands försvarare, dem, som villigt bjuda lif och blod, när andra sitta hemma vid den varma härden och på sin höjd offra några fyrkar af sin »mammon», det är blott en enkel plikt. För minnets blick ser jag ännu för mig gamle löjtnant Pose. Min far hade gjort hans bekantskap vid något tillfälle, fattat tycke för honom samt bjudit

honom hem i familjen, där han snart kände sig »som barn i huset». Pose var till börden finne och, som han själf påstod, adelsman — fastän jag icke kunnat återfinna hans namn eller ätten i finska adelskalendern. Adelskapet var måhända en liten fantasi af gubben, som nog var litet fåfång och därför lämna vi det åt sitt värde. Den gamle krigaren var ett par och sjuttio år, lång, smärt och förde sin kropp rak och oböjd, — det enda var att han haltade något efter en kula som han fått i vänstra låret och den gamla blesyren gjorde honom ännu rasande — i synnerhet vid väderskiften. Ansiktet, inramadt i tunnt hvitt hår, vittnade, att han i unga år helt säkert varit en särdeles vacker karl, och de små, kortklippta, svärtade mustacherna gåfvo honom den riktiga prägeln af gammal militär. Han gick vanligen iklädd en gammal nött, hopknäppt blå surtut, hög lindad halsduk och i knapphållet stoltserade han med svärdsordens bandstump, hvilken, jämte en liten alltför njugg pension var allt hvad fäderneslandet förmått att gifva sina försvarare. Han var mycket fattig och, ungt karl som han lyckligtvis var, lefde han mycket knappt och hushållade för sig själf och därtill sysselsatte sig den gamle med renskrifning, hvilket i alla tider varit ett knalt bröd. Han var därför särdeles tacksam, utan att dock röja någon ödmjukhet, för en ordentlig middagsbjudning och det fanns flera enkla familjer, hos hvilka han hade sina »matdagar» utan att

särskildt behöfva tillsägas, däribland hos mina föräldrar.

Och väl blef gubben Pose mottagen, hvart han kom. Med sirlig gammaldags air hälsade han värdinnan och kysste hennes hand, hade alltid något lätt skämt till hands, skakade kraftigt värdens hand, och skämtade med husets ungdomar, påstående att de växt precis en half tum sedan han sist var där. Gubben var en stor barnvän, i synnerhet för pojkar, hvarför jag snart blef en gunstling hos honom. I sitt rätta humör blef den gamle först efter middagen, isynnerhet om han fått sin älsklingsrätt, köttbullar med bruna bönor, och som det äfven var *min*, så stämde vår smak väl öfverens. Efter middagen, när gubben fått sin pipa och satt sig bekvämt i hörnet af den perlfärgade pinnsoffan, så kom han lätt nog i berättaretagen och den som då klättrade upp och satte sig på hans knä — det var jag. — Berätta nu om kriget, farbror Pose — hur det gick till i Finland?

— Ack, käre gosse, det är ett rent elände, tack vare den usla regeringen som alldeles gaf oss tusan här i Stockholm. Allt skyllde de på den stackars kungen, men hvad skulle han kunna göra, tafatt som han var? Men, ser du, min vän, nog slogos så väl finnar som svenskar, som man slogs i forna dar, i kung Karls tider — ständigt mot öfvermakt, men det hände dock att vi segrade ändå. Aldrig förglömm

jag den härliga dagen vid Siikajoki, där den präktiga karlen Adlercreutz vann en glänsande viktoria. — Jag var bara fänrik den tiden och hett var det om örönen som ett h—te, men vi störtade kompanivis mot ryssarne och kastade dem öfverända med bajonetterna och de vände om och flydde hals öfver hufvud. Kosackerna voro de sista och till afsked slungade de sina lansar emot oss, — jag fick ett lansstygn i axeln, men i stridens hetta kände jag det knappast. Så blef det afton, och vi sysselsattes att uppsöka våra sårade . . . min gosse, du må tro, ett slagfält är aldrig för vackert efter en batalj . . . blod, stympade människor och jämmer öfverallt och segern finner man vara allt för dyrköpt . . . Dock, man vill ej hafva arbetet ogjordt, Gud signe Adlercreutz som förde oss an den dagen och många andra gånger också — han var finne och förstod att slåss för den torfva, som sett honom födas . . . Dock, nederlagens tid var inne för gamla Finland, allt vidare gick reträtten mot norr, alldeles som i Kung Karls tid, alltjämt med fienden i hälarne och snart stodo vi långt uppe i Österbotten bland dess gamla pörten. Annat hade det kanhända blifvit om vi ägt kvar vårt värn i söder, Sveaborg, som skändligt stals ifrån oss! — Tvy! jag spottar alltid när jag nämner Cronstedts och Jägerhorns namn. Att förråda sitt land, det är lika uselt som att mörda far och mor, — kom ihåg det, min gosse.

Den gamle löjtnanten drog ett djupt bloss ur pipan och såg in i eldbrasan.

Efter freden gaf jag mig öfver till Sverige och sökte mig in vid Upplands regemente. Hej, snart ljöd trumman på nytt och vi foro öfver till Tyskland för att strida mot Napoleon. Nu hade vi fått en duktig krigsherre, och med Karl Johan drogo vi glada åstad. Det förargade oss endast, att han så mycket sparade på oss svenskar . . . vi ville ha varit i fronten jämt, som vi voro vana vid — men höllos ständigt i reserven. Hett hade vi dock vid Dennewitz och Leipzig. I det stora tredagarsslaget trakterades jag med kulan i låret, som gjorde mig oduglig till aktion för alltid. Men det gör detsamma — jag fick dock vara med i ett stort fältslag, där mer än en half million folk tumlade om med hvarandra i en blodig yra. Det var en stolt, men hemsk syn, som väl aldrig utplånas ur minnet hos dem som voro med. Jag glömmmer aldrig Karl von Cardell vid Dennewitz. Han hade dolt ett batteri bakom fotfolket och när det ståtliga franska rytteriet kom anstormande vek fotfolket undan och kartescherna sopade bort hela regementet, så att marken låg beströdd af lik och sårade. Då red Cardell fram och såg på förödelser, han hade åstadkommit . . . samt brast ut i ett gapskratt . . . han tyckte, att han gjort det bra. Sådan var den mannen, en utmärkt general och krigare, men hård som granit och grym som en tiger . . .

Ja, så var kriget slut och vi foro hem — jag fick mitt afsked, ty jag kunde ej följa med till Norge. Och nu är visan all, min gosse, för denna gång...

Så där ungefär kunde gubben Pose berätta blodiga scener från sin ungdoms och krafts dagar och alla, såväl fullvuxna som unga, hörde på med intresse. Själ f blef han eldad, så att, då han berättade en effektiv episod, han steg upp, ristade på den magra figuren och gjorde gester i luften. Då tyckte man sig se en fänrik Stål — och det var han ju ock på sätt och vis — som varit med i vår sista ädla strid för eget fosterland.

Vid 1860-talets ingång slumrade den gamle in i den långa hvilan och fick sin enkla grafplats på Maria kyrkogård, alldeles invid kyrkan, saknad af alla som kände honom, isynnerhet af de unga, som i gamle löjtnant Pose beundrade en man från forna dar, från ofredens tider.